

ԱՍՈՒՅԹԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՌԱՃ-ԱՍԱՑՎԱԾՔՆԵՐ

- 1(395). Աբասուն չհավանողը,
Թող մանեթը մեչ տեղ տրնի:
- 2(396). Աբեշիկի ծիյու պես վազ-վազ ա
անըմ, վազ-վազ ա անըմ,
Խախալի կյուլսը պան չի քցըմ:
(Այսինքն՝ անիմաստ դես ու
դեն է ընկնում և արդյունքի չի
հասնում):
- 3(397). Ալանի ա հերիք չի,
Խանձրահամն էլ տվուց վրեն:
- 4(398). Ախիկը՝ տարեկան,
Պաժինքն՝ օրեկան:
- 5(399). Ախշկանը վաթառն չկա:
- 6(400). Ախպերն ընգա,
Ըխալըհարն ընգա,
Մարթն ընգա,
Վարթն ընգա:
- 7(401). Ախքառի էրեսը սև ա:
- 8(402). Ակռավը թուխալ օրն ա լըղանըմ:
(Այսինքն՝ անպատեհ ժամի
արված գործ):
- 9(403). Ահի տարին ինչ ին,
Թե մահի տարին ինչ ըլեն:
(Ասված է անբարեհույս մարդ-
կանց մասին):
- 10(404). Աղջիկը էլոնց բաժին ա:
- 11(405). Ամեն ըռիո, որ ըռիո ըլի,
- 12(406). Ամեն հաչոցին քար չեն քցի:
- 13(407). Ամեն մարթ պեծն իրա պլիթին ա
քաշըմ:
(Այսինքն՝ յուրաքանչյուրն իր
օգուտի մասին է հոգում):
- 14(408). Անախորժ ընտանիքը նման ա էն
ծառին, որ արմատը հոտած ա:
- 15(409). Անխելք բարեկամ չունենամ,
Խելոք թշնամի ունենամ:
(Այսինքն՝ անխելք բարեկամը
ավելի վնաս կբերի, քան
խելոք թշնամին):
- 16(410). Անհասկացողի դաքին ք...ծ,
Թե՝ քըմակին, մին ա¹:
- 17(411). Անշուն տեղ ա ընգել,
Անփետ ման ա կյալի:
- 18(412). Անջրդի հողը մի աստված ունի,
Ջրովի հողը՝ երկու աստված:
- 19(413). Ամտեր մնաս, կյանք,
Չմեռվա արևի նման աչքումը
դուրս եկար,
Ունքըմը մեր մտար:

¹ Բանասաց Ե. Սիմոնյանը հետևյալ բացատրու-
թյունը տվեց. «Էտ Իրիցանց Ակովի խոսքն էր,
օղորմի իրան: Օղորմածիկ Լուսանն էլ ասըմ էր.
«Ծառեն ծրուստակը հեշտ ա ըրկըմ»: Իրիցանց
Ակովը մահացել է Գայրեմական պատերազմից ա-
ռաջ (ծանոթ. բանահավաքի):

20(414). Անտերին՝ տեր, ճախարակ,
Որբերին՝ հեր, ճախարակ:

21(415). Աչկիտ միչին իլի մանեն:

22(416). Աջքոտ թեքցիր,
Պանիտ տերը չես:

23(417). Աջալն եկել ա,
Մաջալ չի տալիս:
կամ՝

24(418). Աջալն եկել ա,
Մաջալ չկա:
(Այսինքն՝ մարդու վախճանը
եկել է և չի թողնում ինչ-որ
կարևոր գործ կատարել):

25(419). Առաջի արածը քամակը չիմանա:

26(420). Ասեղ ուտողը,
Մախաթ կք...ի:
(Այսինքն՝ փոքր բանը՝ փոքր
հանցանքը, մեծ է դառնում):

27(421). Ասեցի՛, հո չկալսեցի:

28(422). Ասված բառերը արծաթ են,
Չասվածը՝ ոսկի:

29(423). Աստծուն տըժար կյանկան պանը
ասիլ չեն:

30(424). Աստոծ՝ իմ իրեքը, քու՝ ոտի
տակը:

31(425). Աստոծ հացը մնին ա տալի,
Իշտահը՝ մնին

32(426). Արին եմ լաց ըլըմ:
(Այսինքն՝ մարդը դժվարության
մեջ է):

33(427). Արջը որ մեծանըմ ա,
Քոթթները պլորների հետ խաղ
են անըմ:

34(428). Արջը քառասուն փանդ ունի,
Քառասունն էլ՝ տանձի վրա¹:

35(429). Արփիկը արև դառնա,
Սի թաշկինակ չի չորացնի:
(Ասում են չկամ մարդու մասին):

36(430). Բադիրը գիդի, թե տավարը դվերը
ծուրը կտանի:
(Այսինքն՝ մարդը գիտի իր
գործն ինչպես բռնի):

37(431). Բախտը շան ոտերի տակին ա:
(Այսինքն՝ ամեն ինչ հեշտու-
թյամբ է տրվում):

38(432). Բամբակ կղնի, բուրդ կզգի:

39(433). Բերանն ընկավ՝
Գերանն ընկավ:

40(434). Բզի կըլխին պռունցքով տալ չեն:

41(435). Բզով ծակած, կըղով կարած:
(Տրեխները որ կարում են, եզրե-
րը բզով ծակում են և տրեխի
կաշվից կտրած բարակ-երկար
կտորով, որը կոշվում է կուռ, կա-
րում են: Այլաբանությունը, այ-
սինքն չերևացող):

42(436). Բիզը ջվալի միչին կենըմ չի:
(Այսինքն՝ ինչ-որ բան զաղտնի
պահել հնարավոր չէ. ի վերջո
հայտնի է դառնում):

43(437). Բոյովի խեքը ծընգներըմն ա:

44(438). Բրդե տկին՝ արեշումն դարա-
վաշ:

45(439). Գարնան ծաղիկին մի հույս տալ,

¹ Բանասացն այս առածը լսել է իր հորաքրոջ
ամուսնուց Արշակ Գրիգորի հաջատրյանից (ծա-
նոթ. բանասացի):

- Անճան բերքին ուրախացի:
- 46(440). Գերեզմանս մատով պետք աս փորես:
- 47(441). Գծին տարան հըրսանիք,
Ասեց՝ ըստի լճվ ա, բանց՝ մեր տանը:
- 48(442). Գիծը գըծին տեհավ
ճակատը մի թիզ լեմացավ:
(Այսինքն՝ իր նմանին տեսավ և ուրախացավ):
- 49(443). Գյուճը տրաքեց, մեչը ընկավ:
(Ասում են, երբ մի բան է կորչում):
- 50(444). Գողությունը տղություն աս,
Որ բռնվեց, շանտղություն աս:
- 51(445). Դիփ մին աս,
Չաստ ու պարակ մի գին աս:
- 52(446). Դուզ խոսկը էշին կասեն:
- 53(447). Եթե իգիթ տղա ունես,
Կարողություն քեզ պետք չի:
Եթե գիծ տղա ունես,
Էլի կարողություն պետք չի:
- 54(448). Եկար դուշի պես, քյնացիր նուշի պես:
- 55(449). Եղոտ պարկը շունը տարել աս:
- 56(450). Եղունգի տակին էլ շունչ կա:
(Այսինքն՝ թեկուզ նվազ, չնչին, բայց դեռևս հոյս կա)¹:
- 57(451). Ես իմ դիպիլին տալ չդեմ,
Թե ինչ աս քու եզը խրտնըմ ա՞:

- 58(452). Ես իմ դիպիլին տալ չդեմ,
Թե քու ծին խըրտնըմ ա՞:
- 59(453). Ես մատաղ ինձ:
- 60(454). Ետ-ետ արա, քու ըխպըհարիցը ուզի:
- 61(455). Զուռնաչու կընգանը ասեցին.
- Պար կյա՛լ գիդե՞ս:
Ասեց.- Բա էս պըռըկվածը՞ որ-դե՞ղ աս սիպտակել:
- 62(456). Էլը էլի միսը կերել աս,
Ոսկուռը դեն չի քցել:
(Այսինքն 1. Օտարը, որ օտարին ոչնչացնում է, գոնե ինչ-որ բան թողնում է, խնայում է: 2. Միսը ուտելուց հետո նույնիսկ ոսկորը դեն չեն գցում):
- 63(457). Էլի էն մարթն աս,
Փալանն աս փոխվել:
(Այսինքն՝ հագուստը փոխելով եւությունը չի փոխվում):
- 64(458). Էլի ծին նստողը շուտ վե կկյա:
- 65(459). Էլն էլ լիացավ,
Պելն էլ լիացավ,
Մեզ պան չհասավ:
- 66(460). Էլոնց ծեռովը,
Սև օց փռնի:
- 67(461). Էլոնց ծեռովը
Օց աս փռնըմ:

¹ Բանասացն այս արտահայտությունն ասաց իր եղբոր բոռան անհուսալի առողջական վիճակի կապակցությամբ (ծանոթ. բանահավաքի):

² Պըռըկվածը – մագերը: Այս բառը պըռընկել բառից է, որ կնշանակի պոկոտել, լաց լինող, ողբացող կանայք սովորաբար իրենց ողբի հետ մաս պոկոտում կամ ձև են անում, որ պոկոտում, պըռընկում են մագերը: Այս բարբառում «պըռընկված» ասում են մագերին, գործածվում է մաս արգահատական իմաստով: Չավանաբար սա շատ հնուց եկող երևույթ է՝ կապված ողբասացության հետ (ծանոթ. բանահավաքի):

68(462). Էլոնց կլ...ը քաղցր ա:
(Այսինքն՝ աչք են տնկում ուրիշի
ունեցածի վրա):

69(463). Էլոնց կորածին ման էկողը շվշվա-
լով ման կգա:

70(464). Էլոնց հաջաթովը¹ հոր հոգուն
պատարագ ա անըմ:

71(465). Էլոնց մեռելը
Տըռիլով են թաղըմ:

72(466). Էշ չեմ առել,
Նալ ե՞մ առնըմ:

73(467). Էշը էշի կողքին որ կապեն, գյա
խույը կսովորի, գյա՝ խաայաթը:

74(468). Էշը թավլի ա տվել,
Թոզը դիբել ա:
(Այսինքն՝ ինչ-որ բանի մեջ
չխառնվողը էլ կարող է ակամա
հայտնվել թոհուրեռի մեջ: Կամ
էլ ինչ-որ մեկին փորձում են
բարեկամ համարվել):

75(469). Էշը խլիլ տված մղղսի:
(Այսինքն՝ պաշտոնագուրկ եղած):

76(470). Էշը տավարն արա:
(Այսինքն՝ անգետին գցիր գի-
տունների մեջ)

77(471). Էշը փալանով են կուլ տալի,
Ուխտը դոլանով:
(Այսինքն՝ կաշառք են վերցնում):

78(472). Էշին ասին.- Ալկըտ լիս, քեզ որց
քուռակ ա ըլել:
Ասեց.- Ինձ ինչ, իմ փալանն իմ
միջկին ա:

79(473). Էշն էլի են էշն ա,
Մեռակ փալանն ա փոխել:

80(474). Էս ինչ իմ մերն ա,
Շատ մարթ իմ հերն ա:

81(475). Էսօրվա գործը էքուցվան չեն
քցիլ:
(Այսինքն՝ ամեն ինչ պետք է ժա-
մանակին կատարել):

82(476). Էտ քեզ՝ խըրատ,
Որ էլ չցանես կըտըվիստ:
(Այսինքն՝ ինչ-որ բանից զգու-
շանալ):

83(477). Էրազըմ սովածը հաջ ա տենըմ,
Ծարավը՝ ճուր:

84(478). Էրեխի մի էրեսը լաց ըլնի,
Մեկը՝ ծիծաղ:

85(479). Էրկու պամը պըռավի ա արել:
(Այսինքն՝ մի գործը երկու
անգամ էլ արվում: Ավելորդ
չարչարանք: Հավանաբար այս
արտահայտությունը կապված է
որևէ պատմության հետ):

86(480). Էքուցվա պամին
Չին եկած:

87(481). Ըրեխեն՝ մեջքիցըդ,
Հացը՝ հորիցըդ,
Ճիպտոն էլ՝ քոլիցըդ:

88(482). Ըրեխեն՝ միամա,
Մերը կշտանա:

89(483). Ըրեխեն մըլն լաց չըլի,
Մերը ծիծ չի տա:

90(484). Ըրեխեն՝ փորիցը,
Հացը՝ ֆորիցը:

91(485). Ըրեխին պամի տի,

¹ Հաջաթ — ծածկախոսություն է, նշանակում է տղամարդու սեռական օրգան (ծանոթ. բանահա-
վաքի):

Եղենք քյուն:

92(486). Ըրուգյունը մի պուտ ճըրով,
Ըռավոտը մի կուժ ճըրով¹:

93(487). Թամամ խոսըն էշին կասեն:

94(488). Թան էլ չէ, փըրքած մածուն:

95(489). Թանը չի լնվն է՝,
Թընձանն ա լնվը, որ ֆոտ չի
կյալի:

96(490). Թանկ պահըմ են, էժան կորցնըմ:
(խոսքը կյանքի մասին է):

97(491). Թըքածը ետ չեն լիզիլ:
(Այսինքն՝ ասած խոսքից կամ
արած գործից չեն հրաժարվում):

98(492). Թողըմ ե՞ն, որ տղեն հորը քաշի:
(Այսինքն՝ չեն թողնում, որ մարդ
իր մտադրությունը իրագործի):

99(493). Թուրըն շատ սիրուն էր,
Կարմրուկ էլ համեց:

100(494). Թուրքի հաց, հայի փոր:

101(495). Թեք ու փեշ արած մեջտեղ են
ընգել:
(Այսինքն՝ եռանդով գործի են
կալել):

102(496). Իլն իլացավ,
ճամփեն էրզընացավ:

103(497). Իմ աղությունը քյունմ նոքարու-
թին սարքե՞մ:

104(498). Իմ հույսովը դոչը չխառնեք,
գառը չեմ գնալու:
(Այսինքն՝ դոչը որ ոչխարի հետ
խառնեն, ոչխարները կողիա-
նան, և գառներ կծնվեն, և ծն-
ված գառներին չի պահի: Այ-
սինքն՝ ինչ-որ գործից նախա-
պես հրաժարվել):

105(499). Իմ սև սըրտին,
Քու կարմիր կլ...ին:
(Այսինքն՝ մի բան, որի անելն
անպատեհ է):

106(500). Իմ փորցած թանը
Ուրիշի անփորց մածնի հետ չեմ
փոխի:

107(501). Ի՞նչ ա, ուխտավորի էլ ա՞ գողըմ:
(Այսինքն՝ անտեղի է խոսում):

108(502). Ի՞նչ ա, ուխտավորի էլ ե՞մ քշում:

109(503). Ինչ չի տեսել պատին,
Տեսել ա ճակատին:

110(504). Ինչքան շատ մարդ եմ ճանա-
չում,
Էնքան իմ շանը ավելի եմ սի-
րում:
(Այսինքն՝ շունը ավելի հավա-
տարիմ է, քան մարդիկ):

111(505). Իշի անըմն ա բեղնամ:
(Էշին արգահատանքով են վե-
րաբերվում, մինչդեռ աշխարհի
բեռը տանում է):

112(506). Իշի փալանը մնաց:
(Այսինքն՝ կարևոր գործը, առաջ-
նահերթը մնաց, չարվեց):

113(507). Իշի քացուն էլը կղիմանա,
Չիու քացուն ձին:

114(508). Իշին ասեցին.- Աչկըտ լիս, քեզ
թոռ ա ծնվել:

¹ Այսինքն՝ գործը ժամանակին անելու դեպքում
քիչ ենթադրաբար է ծախսվում: Խոսքը տան ամա-
նեղենի մասին է, որը պետք է օգտագործելուց հե-
տո անմիջապես վաճառել, որ հետո շատ քիչ
չծախսվի: Առօրյա կենցաղային խնդիրը վերաի-
մաստավորվել է:

Ասեց.- Ի՞նձ ի՞նչ, տըրանից ի՞մ
միջկի պեռը պակսըմ չի:

Այսինքն՝ լվի ոտքը սոթ կտա և
կճղատվի, այնքան կոկ է):

115(509). Իրա հոր ք...ին չի ք...ըմ:
(Այսինքն ինչ-որ մեկը դուրս է
գալիս իր կարողությունների
սահմանից):

123(517). Խախի մեռելը տոխլով են թա-
ղըմ:
(Այսինքն՝ ուրիշի գործ անելիս
ջանք չեն թափում):

116(510). Իրա մեղքը՝ իրա շլինքը:
(Այսինքն պատասխանատվու-
թյունը ընկնում է կատարողի
վրա):

124(518). Խակոռիկը խանձ ա անըմ,
Դոմփլիկը² ջանը³:
(Այսինքն՝ վատը՝ ընդհանուր
ամանը, լավը՝ բերանը):

117(511). Իրեսը՝ հալ,
Տակը՝ տհալ:
(Յուրը որ հալում են, յուրը
կանգնում է ամանի երեսին,
քափը՝ մտավածքը, իջնում է
տակը: Այսինքն՝ վատը քողարկ-
ված է, արտաքուստ լավ է, երե-
սը հարթ է, իսկ տակը եղածը
պիտանի չէ):

125(519). Խաչը պուճուր ա,
Չամա գործությունը մեծ ա:

126(520). Խաչը տերն ա գորավոր անըմ:

127(521). Խափեցին,
Տաշտը ոռիցը կապեցին:
(Չացի տաշտը լիքը հաց է եղել,
լիքը տաշտը ցույց են տվել,
հետո հացը դատարկել և դա-
տարկ տաշտը տվել հաց ուզո-
ղին: Առածի իմաստը հետևյալն
է՝ ինչ-որ բան ցույց տալ, բայց
չտալ, թողնել դատարկածեմ):

118(512). Լալի լեզուն լալը կհասկանա:

128(522). Խելոք կյանքը օխտը մեր ա ծծըմ:

119(513). Լռվ պար եկողը,
Ոռ-ոռ էլ պար կկյա:
(Այսինքն՝ վարպետն իր վար-
պետությունը բոլոր պարագա-
ներում կդրսևորի):

129(523). Խելոքի հետ թընդպաս ուտեմ,
Անխելքի հետ փլավ չուտեմ:

120(514). Լափում տվել ա,
Լահում առել:
(Այսինքն՝ ջուրը վարարել է,
հունից դուրս եկել):

130(524). Խոսքը մի փուխ մեղրով ուտվիլ
չի:

121(515). Լռությունը համփերություն ա:

131(525). Խոփը սուր ա,
Չամա հանդը փայանովի ա:

122(516). Լուսն վրեն ճղատվըմ ա:
(Որ մեկը շատ լավն է լինում,
գեղեցիկ, մաքուր հագնված,
այդ դեպքում են ասում: Չիաց-
մունքի արտահայտություն է¹:

² Տարբերակում այս բառը «դոմփիկ» է (ծանոթ.
բանահավաքի):

³ Բանասաց Չայկ խեմյանն այս առածն այսպես է
մեկնաբանել. «Ընչաքաղցություն, ամենական շա-
համություն է արտահայտում: Խակը՝ ոչ հա-
սունացածը ընդհանուրի հաշվին է դնում (խանը,
չափը), չափի է ենթարկում, իսկ հասունացածը
դոմփիկը, ինքը կլանում»:

¹ Բացատրությունները բանասաց Զ. Խեմյանին
են (ծանոթ. բանահավաքի):

132(526). Խուփը թու ա ըլել,
Պղինձը քըթել:

133(527). Ծախու ծեռը աջու ծեռից մոհ-
տաջ չըլի:
(Այսինքն՝ որևէ բանից կախում
չունենալ):

134(528). Ծառեն ծըռատակ՝ հեշտ ա
ըրևըմ:

135(529). Ծարավ եմ, կյորտը դե՞մ կուլ
տալ:

136(530). Ծարավ եմ, ճուր չկա խմեմ,
Կյորտն եմ կուլ տալի*:

137(531). Ծենը տաք տեղից ա տյուս
կյալի:
(Ասվում է այն դեպքում, երբ
ապահովված մարդը որևէ խնդ-
րի մասին թեթևորեն է արտա-
հայտվում):

138(532). Ծեր փորընը հըրսանիք ա,
Իմընը ըսկի կնունք էլ չկա:

139(533). Ծին ու ճորին կռվեցին,
Ոտի տակ էլը քյնաց:

140(534). Ծիտն ինչ ա,
Որ իրա խաշն ինչ ըլի:

141(535). Ծովին թրով տալիս եր:
(Այսինքն՝ բանի պետք չէ):

142(536). Ծուկը կըլիսիցն ա ֆոտել:

143(537). Կաթնով պրինձ,
Հերթն եկավ ինձ:

144(538). Կալի տակի եզը կալիցը կուտի:

145(539). Կալիցն ի՞նչ մխթարվեցի,
Որ կալատակիցն ի՞նչ մխթար-
վեմ:

146(540). Կամն առավ, չոլերն ընգա՞վ:

147(541). Կամն առնել, քարերն ընկնել:
Կամ՝

148(542). Կամն առավ,
Քարերն ընգա՞վ:
(Այսինքն՝ գործը դժվարացնել,
անհնարին դարձնել):

149(543). Կաշառքը մութ տեղը լիս ա տա-
լի:

150(544). Կատվի պոչը որ քաշես,
Չանչը շհանց կտա:

151(545). Կատվին ասեցին՝ կըճիրդտ տեղ ա,
Խոր թաղեց:

152(546). Կատուն էլ փոխինձ կուտի*:

153(547). Կատուն պըլիթը տարել ա¹:

154(548). Կարըմ ես՝ պեծը պըլթիդ քաշի:

155(549). Կեղը կըլիսին տըռել ա:
(Այսինքն՝ ինչ-որ մեկը խռովել է,
մեղացել է):

156(550). Կեղ չկա, որ շուն չըլի:

157(551). Կեղացու մոզին որ կյուղանըմ են,
Հըրևանը իրա մոզին պինդ ա
կապըմ:

158(552). Կենջակը² ցաքին քցել:

¹ Մի մայր հացը թխել է և երեխային տվել է պըլիթը՝ փոքրիկ կլոր հաց, որը թխում են փոքր երեխա-
ների համար: Երեխան խռովել է, որ իրեն փոքր
հաց են տվել և այն մի կողմ է դրել: Կատուն այն
թոքրել է ու կերել, և երեխան գրկվել է իր բաժնից:
Այս առածի իմաստը հետևյալն է՝ ունեցած չէից էլ
գրկվել:

² Կենջակ – լծի ծայրն է, որ դնում են եզան ուսին:
Ասվածի իմաստը բառացի հետևյալն է՝ եզը լուծը
տանում ցգում է մացառների մեջ, իսկ այլաբան-

- (Այսինքն՝ պատասխանատվությունն իրենից հեռացնել):
- 159(553). Կետը ոռի տակովը քյւնըմ ա:
(Այսինքն՝ չափից դուրս հարուստ է):
- 160(554). Կերակրի համը չտեսանք, բայց
ծխիցը քոռացանք:
- 161(555). Կընգա՞մ հո մարթը մեռած,
Հո հարևանի էլը սատկած:
- 162(556). Կընիկը տեքրակընգա՞մն ամեն
վատություն կցանկանա, բացի
քոսից:
- 163(557). Կծիկ արա,
Ետի պանին մտիկ արա:
- 164(558). Կյուղն իրան գյուրա՞մ գիղա,
Բոզն՝ իրա:
- 165(559). Կյուղը կյա՞մ, վա՛ր մնի տիրոջը,
Կեւը կյա՞մ, վա՛ր մնի տիրոջը:
- 166(560). - Կռիկ, ինչի կշորորաս:
- Քիբար եմ:
- Կռիկ ինչի՞՞ քայ կուտես:
- Անճար եմ¹:
- 167(561). Կռվըմ փլավ չեն փայ անըմ:
- 168(562). Կուժը ճըրի ճամփին կկոտրի:
- 169(563). Կուկուն՝ ածած, ճուճուն՝ տա-
րած:
(Կկուն ծու է ածում, ուրիշի
բնում, և դուրս եկած ճուճն ու-
րիշի բաժին է դառնում: Այլա-
բանորեն նշանակում է եղած
բանը տանուկ տալ: Այսինքն՝
- եղած բանը տանում են, կորց-
նելու իմաստով):
- 170(564). Համ ուզում եմ գառները կեն-
դանի լինեն,
Համ ուզում եմ գայլերը կուշտ
լինեն:
- 171(565). Հայացա կնունք չտեսա,
Թուրքացա սուլունք չտեսա:
(Այսինքն՝ նախատեսվածը չի
ստանում):
- 172(566). Հայացանք մեռոն չտեսանք,
Թուրքացանք, սուլունք չտե-
սանք:
- 173(567). Հայը² որ մեծանըմ ա,
Խոզն ա քյւնըմ:
- 174(568). Հայի հաց, թուրքի փոր:
(Այսինքն՝ թուրքը հացին գող ա
անըմ):
- 175(569). Հաշիվը մին ա,
Քաչալ Հասան, Հասան՝ քաչալ:
(Այսինքն՝ ինչ-որ բանի կամ
ինչ-որ հարցի, որ կողմից էլ
մոտենաս, պատկերը նույնն է):
- 176(570). Հարգելի հարևանը ալելի ծեր-
քատու ա,
Քանց՝ հեռու բարեկամը:
- 177(571). Հարսանիք չկա, որ լաց չլինի,
Մեռելատուն չկա, որ ծիծաղ չըլ-
նի:
- 178(572). Հարսը ուզըմ ա կեսոր նման
տռի,
Համա վախըմ ա ոռը ճղփի:

րեն նշանակում է պատասխանատվությունն իրե-
նից հեռացնել (ծանոթ. բանասացի):

¹ Բանասացն այս առածը լսել է բժշկուհի Նվարդ
Թովմասյանից, որն իր հերթին լսել է իր վանեցի
ծնողներից (ծանոթ. բանասացի):

² Հայ – ծերունի (ծանոթ. բանահավաքի):

179(573). Հարուստի աղջիկը ամենը դժար
ա,
Պահիլը՝ հեշտ:

180(574). Հարուստի խոփը սուր կըլի,
Ախքատի՝ կ...ը:

181(575). Հարու տվողի քամակն ա անց
կենըմ,
Քացի տվողի՝ աղաքը:
(Այսինքն՝ մարդը երկերեսանի է):

182(576). Հացակերի հետ ք... կեր,
Ք...կերի հետ մեղր մի ուտի:

183(577). Հացը՝ տալոնով,
Ախչիկը շալոնով¹:
(Այսինքն՝ հացը՝ քիչ, աղջիկը՝
շատ):

184(578). Հենց եզը իրանն ա շինել,
Անունն էլ Ղախան ա դրել:

185(579). Հեռվից զանգի ծենը լնվը կըլի:

186(580). Հերն ընգա՝ հորն ընգա,
Ախպերն ընգա՝ ըխպըհարն ըն-
գա,
Քիրն ընգա՝ Քուռն ընգա,
Մարթն ընգա՝ բախտն ընգա,
Փեսեն ընգա՝ փոսն ընգա:

187(581). Հըրևանի հարսը սիրուն կըլի:

188(582). Հիվանդությունը սարը, թուլ տա-
նըմ չի,
Մարթությունն ա տանըմ:

189(583). Հմբարտին տանը թակեցին,
Տըռանը բոյինը չկալավ:

190(584). Հո-հո՝ կա՝ տուն կըլաիրի,
Հո-հո՝ կա՝ տուս կըլաիրի:

191(585). Հու անտոիլ շռած,
Հու անյեղ բրինձ կերած²:

192(586). Չին ու ջորին կռվի արին,
Արանքըմը էշի ոտը կոտրեց:

193(587). Չմեռն՝ արկին, ամառը՝ ստվերին:

194(588). Չուկ ուտելու ցանկություն ունե-
ցողի ոռը կթռչվի:

195(589). Չուկը կերար՝ ջուր խմեցիր, վայ
քու գլխին,
Չուկը կերար՝ արաղ խմեցիր,
վայ ձկնի գլխին:

196(590). Ղարայազ³ կել քիչ կար,
Մինն էլ գյամով անց կացրին:
(Այսինքն՝ իբր անպետք մարդը
պակաս էր, մեկն էլ ավելացավ):

197(591). Ղոնաղի կյանն ու ըրելի ծնվելը
գիդվալ չի:
(Այսինքն՝ կան բաներ, որ ան-
կանխատեսելի են):

198(592). Ճամփես՝ մոլոր,
Սիրտս՝ ճոլոր:
(Այսինքն՝ վատ վիճակից սիրտը
նեղվում է):

199(593). Ծիպոտըտ թուլիցըտ կտրի:

200(594). Ծուկ-ծուկ ք...ըմ են,
Մի տեղ՝ ուտըմ:

201(595). Ծուսըը քարի կյլուխն ա ըլել:

202(596). Ծուտը ծըվըմն ա մաշուր:

¹ Շալոն - էշելոն, պատերազմի ժամանակ մարդ-
կանց էշելոնով ռազմահավատի գծից տեղափո-
խում էին քիկունը (ծանոթ. բանասացի):

² Այս ասացվածքը բանասաց Հայկ խեմշյանը լսել
է բանասաց Մարտին Կարախչ Սիմոնյանից (ծա-
նոթ. բանահավաքի):

³ Ղարայազ - անտառոտ տեղավայր Քոի հովտում
(ծանոթ. բանահավաքի):

203(597). Ման եկող հավը միշտ ծուկն կկորցնի:

204(598). Ման եկողի գյա փորին կըլի, գյա՛ ողին:
(Այսինքն՝ դրսում շրջողին կամ կկերակրեն, կամ հետույքին կխփեն, կքշեն):

205(599). Մանը մանի ա, ճաղացը պանի ա:
(Այսինքն՝ գործը հաջող է ընթացնում):

206(600). Մանը մանի ա, քյարվածը պանի ա:

207(601). Մարդ աչքիցը քու ըլի, ալելի
օգուտ ա,
Քան խելքիցը քու ըլի:

208(602). Մարդու հոգեառ հրեշտակն էլ մեծ ըլի:

209(603). Մարթ կա էփած հավին հարկ չի համարըմ,
Թուրացի հետկիցն ա վազըմ,
Հավիցն էլ ա ընգըմ, թուրա-
ջիցն էլ:

210(604). Մարթ պետք ա իրան շլապկեն վեր ունի կյիքըմը տընի,
Հետը մըսըհաթ անի:
(Այսինքն՝ եթե հարմար մեկը չկա, որի հետ խորհրդակցես, գլխարկիդ հետ խորհուրդ արա: Այլաբանորեն՝ ինքդ չեզ հետ):

211(605). Մարթը մարթի կուշտ ա քյնըմ, էշն՝ իշի:

212(606). Մարթի թակ՝ վարթի թակ:

213(607). Մեծը պուճուրին ուտըմ ա¹

214(608). Մեծի արածը քըթած ա, Կերածը՝ կորած:

215(609). Մեկը սովից իրան կ... էր կրծըմ, Մինն էլ էկավ, թե՛ Մի խան կորեկ տուր:

216(610). Մեկին տալոճով ա, Մեկին՝ շալոճով (էշելոճ):

217(611). Մեղըր քամողը մատը կլիզի:

218(612). Մեչը փուչ, օխտը հատիկ:
(Այսինքն՝ ոչինչ չկա):

219(613). Մեր ճաղացն էս ա, Ալիըր թեփին կես ա, Ուզես՝ էս ա, Չուզես՝ էս ա:

220(614). Մըսկըմը որ տեղ ըլի, Պուկըմն էլ յեղ կըլի:

221(615). Մի էծ իծի հմար լավ ա, Քան թե հազար կյլիւս ոչխարը:

222(616). Մի կովի, օխտը ծովի:

223(617). Մի շապիկ միսը հազար այիթ ծածկըմ ա:

224(618). Մի վարար որ չըլի, Մի ծըմծըմա՛մ կըլի:

225(619). Մի քիչ կար, Մի քիչ էլ աստված տվուց:

¹ Հավանաբար սա «կուշտը սովածին մանը է բրդում» առածի տարբերակն է (ծանոթ. բանասացի):

² Ծըմծըման - կաթիլ-կաթիլ: Իջևանում և Դիտավան գյուղում ծըմծըման ասվում է կաթիլ-կաթիլ հոսող, բարակ ջրին: Դիտավան գյուղից վեր՝ անտառում կա մի տեղ, որը կոչվում է Ծըմծըման: Այդտեղ դիք քարածայրեր են, որոնց բարձունքից մի բարավիկ ջուր է հոսում ժայռերն ի վար, այսինքն ծըմծըմում է, որի համար տեղալայրը կոչվում է Ծըմծըման (ծանոթ. բանահավաքի):

226(620). Մին քշերհանա շուտ վեր կա-
ցողն ա շահիւմ,
Մին էլ՝ շուտ հըրսահնիք ըլլողը:

227(621). Մինն ա՛ր ըռիե՛ա,
էրկու ա՛ր ըռիե՛ա:
(Այսինքն՝ չարչարանքը չարչա-
րանք է):

228(622). Մինչևը չկլա՛մ նորը,
Հինի դադրը իմացող չի ըլիլ

229(623). Մկան ցեթը ճղացին շահադ ա:

230(624). Մկանը քերինք չտվող:
(Այսինքն՝ ժխտ):

231(625). Մոխրի մեջ աճած,
Վարդ աճած:

232(626). Մորը տես, ախչիկը աս:

233(627). Յեղ ու մեղրը շան տըկըմը:

234(628). Նագին գիդի իրան սագին:
(Այսինքն՝ իր գործը իմանալ,
ինքնասածի լինել):

235(629). Նանը կալովը մին պիրըմ ա,
Խալովը մին՝ վեր ունըմ:

236(630). Նեղ օրից եղը լեն օր էլ կա:

237(631). Նըստի, ոռն էրվի,
Կաղնի, ոտն էրվի:

238(632). Նրա՛ն ճկատին կյրած ա:

239(633). Շահից թարխանություն ա եկել:

240(634). Շան անունը տուր,
Փետը ձեռնը վե կալ:

241(635). Շան հաչիլն էլ արհեստ ա:

242(636). Շանը քանի փետին անես, էն-
քան կհաչա:
(Այսինքն՝ որևէ մեկին կամ
որևէ բանի ինչքան ուշադրու-
թյուն դարձնես, այնքան վի-
ճակը կվատթարանա):

243(637). Շռշը շռշին հեռվից տեհավ,
ճակատը մի մատ լենացավ:
(Այսինքն՝ նմանը նմանին հան-
դիպեց):

244(638). Շատ աշխատողին՝ ալ շաբիք,
Քիչ աշխատողին՝ չալ շաբիք:

245(639). Շընըթուրը մեչն ընգավ,
Ուզողի բանն ուղվատն ընգավ:

246(640). Շընըթուրը մեչներն ա ընգել:
(Այսինքն՝ շան նման գզվու-
թյուն են):

247(641). Շիլը ի՞նչ ա,
Թե քոռն ինչ ըլի:

248(642). Շորն ասել ա՛ ինձ պահի բոխ-
չըմը,
Ես քեզ կպահեմ մարթամիչըմը:

249(643). Շունը կաղալով սատկիլ չի:

250(644). Շունը հաչալով կսատկի:
(Այսինքն՝ վատ մարդը միայն
վատ բան անելով կմեռնի, ան-
ուղղելի է):

251(645). Շունը շան ոտը կոխիլ չի:
(Այսինքն՝ նմանը նմանին չի նե-
ղացնի):

252(646). Շունը տերը ճմանչըմ չի:
(Այսինքն՝ խառը իրադրություն
է):

253(647). Շունն էլ պըռավի ոչ:

254(648). Ոչ հանգըմն ես, ո՛չ՝ տանգըմը:
(Այսինքն ո՛չ կեսուճն ես, ո՛չ վերջուճը):

255(649). Ոչ շատից շատ ուրախացի, որ
ունես,
Ոչ քչից շատ տխրի, որ չունես:

256(650). Ոռը շալվարներըմ տեղվարվըմ
չի:
(Այսինքն՝ մեծամիտ եմ: Դուրս
պրծածներ, որոնք իրենց ունե-
ցածից զարմացել են և դրանից
էլ մեծամտացել):

257(651). Ոռըմը էրկաթի սամի կկոտրի:

258(652). Ոռից ոռ ա տըրել,
Փորից՝ փոր:
(Այսինքն՝ ինչ-որ մեկը ուռճացել
է, այնքան է կերել, որ սարսա-
փելի չաղացել է):

259(653). Ոռիցը ոռ կհանեն,
Փորիցը՝ տկճոր:
(Այսինքն՝ շատ կաշխատեց-
նեն):

260(654). Ով ինչ փըրթի,
էն էլ կուտի:

261(655). Ով որ մեծին չլսի
Ոտը քարի կդիպչի:

262(656). Ով՝ չուշտ, նա՝ կուշտ:

263(657). Ով տըռըմ ա, բամբակ ա,
Մենք տըռըմ ենք, զանգակ ա:

264(658). Ոտը կարպետը գյուրծ մեզնի:
(Այսինքն՝ չափը ճանաչի):

265(659). Ոտի տակին պեծ ա էրըմ:
(Այսինքն՝ շտապում է):

266(660). Որ ապրանքը տիրոջը չքաշի,
կասեն կյուղանովի ա:

267(661). Որ ծեզ մի վարար կետ ըլի,
Մեզ էլ մի ծըմծըման կըլի:
(Այսինքն՝ եթե մեկին հարս-
տություն է տրվում, ապա մեկին
էլ գոյատևելու մի փոքրիկ
հնարավորություն է տրվում):

268(662). Որ մարթս սրտովս չի,
Տեքորս անըմն էլ գիղըմ չեն:

269(663). Որդեղ՝ արև,
Ընդեղ չուկսետ փռի:

270(664). Որտեղ՝ մարդ, էնտեղ՝ մահ:

271(665). Որտեղով որ ճուր ա քյնացել,
էլի ընդեղով ճուր կքյնա:

272(666). Որց իշին քուռակ չի ըլի:

273(667). Չըփլախը տկլորի ծոցն ա մտ-
նըմ:
(Այսինքն՝ նմանը նմանին է
ապավինում):

274(668). Պածինքը՝ մաշ,
Քարսը՝ դումաշ:

275(669). Պանը քըշերհանա (քշերով)¹ վե
կենալը չի,
Պանը գործի հաջողությունն ա:

276(670). Պառավ ա, բայց հարիր ցահել
կտանի ծովը, հետ կպիրի²:

277(671). Պառավ ձին գարի չի՞ ուտում:

278(672). Պառավի արածը գթած ա,
Կերածը՝ կորած:

¹ Քշերով - Իջևանցիների մոտ՝ առավոտ վաղ (ծա-
նոթ. բանահավաքի):

² Դե հու ծովի ճուրղ խմիլ չղեն (ծանոթ. բանա-
սացի):

- 279(673). Պատը ծեփն արժի:
(Այլաբանորեն նշանակում է՝
յուրաքանչյուրին ըստ արժան-
վույն):
- 280(674). Պարկը ջրվալիցը մեծացել ա:
- 281(675). Պեծը ոտի տակին ա:
(Այսինքն՝ արագաշարժ և գոր-
ծը չհետաձգող անձ է):
- 282(676). Պեծը ոտիս տակին՝ քյնամ ու
կյամ:
(Այսինքն՝ շատ շտապ, արագ
ինչ-որ տեղ գնալ՝ ինչ-որ բան
անելու համար):
- 283(677). Պեծն իրան պլթին ա քաշըմ:
- 284(678). Պըռավի չվանին լվացք չի փըռ-
վիլ:
(Այսինքն՝ անվստահելի մարդ
է):
- 285(679). Պիճն իրան կնուկն ուզըմ ա:
(Այսինքն՝ ապօրինի զավակն էլ
կնուկն (մկրտություն) է պա-
հանջում):
- 286(680). Պլորնիտ հենց ուռցրել ես,
Կասես գյամիտ բաթմիշ ա ըլել:
- 287(681). Ջուլը¹ փորի տակն ա ընգել:
- 288(682). Ջուխտ ձիատեր բաթին դառար:
- (Այսինքն՝ ոչինչ չի ունեցել և
միանգամից ունեցվածքի տեր է
դարձել):
- 289(683). Սարը, քոլը չի տանի,
Մարդկությունը կտանի:
- 290(684). Սարի եզը տաշտըմն էլ ա հնձըմ,
սարըմն էլ:
- 291(685). Սարի Սաթքաթըր չեմ,
Տաշտի՝ Մաթքաթըր:
- 292(686). Սովածը հաց ա տենըմ,
Ծարավը՝ ծուր:
(Այսինքն՝ երազ է տեսնում):
- 293(687). Ստի ոտները կարճ ա:
- 294(688). Սրտըմը որ տեղ ըլի,
Պուկըմն էլ յեղ կըլի:
- 295(689). Սրա չվանին խոտ չի դրվի:
- 296(690). Սև եզը վեր ա ընգըմ,
Տանակավորը շատանըմ ա:
- 297(691). Սև խոզը անտառըմ կզտնի իրա
կերը:
- 298(692). Սևը սիրեկան ա, ամենքին տիրե-
կան ա:
Սիպտակը թան ա, սև շան պան ա:
- 299(693). Վախեցի են ճըրից,
Որ ո՛չ խըշըմն ա, ո՛չ թըշըմն:
- 300(694). Վիրի կապիտը² նրա տուժը կտա:
- 301(695). Վնասի կիսից ետ տառնալն էլ
պան ա:
- 302(696). Տանից տուս էկողի յա՝ փորին
կըլի, յա՝ ոռին:

¹ Ջուլ – Սա էշի կամ ծիու թամբի տակից անա-
տունի մեջքին զգվող կտորն է, որ ծիու կամ էշի
մեջքը թամբը չհարի ու վերքեր առաջացնի: Եթե
գրաստի տերը աղքատ էր և ի վիճակի չէր թամբ
առնել, ապա բավարարվում էր ջուլով: Երբ էշը
նիհար էր լինում կամ բեռը շատ էին բարձում, ու
թամբը թեքվում էր, թամբի տակ ջուլը սահում և
ընկնում էր փորի տակ: Այստեղից էլ առաջացել է
այլաբանությունը: Երբեմն աղքատները չէին կա-
րող թամբ ձեռք բերել և էշին միայն ջուլում էին
(ծանոթ. բանահավաքի):

² Կապիտ – կապույտ, ժողովուրդն այս բառն ըն-
կալում է որպես վիրի կապիտ - երկինք, աստված,
արարիչ (ծանոթ. բանահավաքի):

303(697). Տանողի հետ ուտո՞ւմ ա,
Տիրոջ հետ՝ «Վա՛յ Վարթան»
կանչո՞ւմ:
(Ասվում է երկերեսանի մարդ-
կանց մասին):

304(698). Տաշած քարը տափին չի մնալ:

305(699). Տաշտն ու մաղը պատիցը կախ
ա ըլել:
(Այսինքն՝ աղքատանալ, հնա-
րավորություններից զրկվել):

306(700). Տառավ փեշին ք...ած խանըմ:

307(701). Տաղը ճանիքը մանեց,
Իլիկիցը մի ոստ հանեց:
(Այսինքն՝ մի բան անել և ար-
դյունք ստանալ):

308(702). Տարին տարուն ռմակ ա տալի:
(Այսինքն՝ գնալով վիճակը
վատթարանում է, և նախորդ
տարուն երանի են տալիս):

309(703). Տաքտակ փետին շուն չի հաչի:
(Այսինքն՝ ոչ-ոք առանց վերա-
բերմունք ստանալու ոչինչ չի
անի):

310(704). Տեղը տեղին,
Կանաչեղենը՝ յեղին:
(Այսինքն՝ եթե ամեն ինչ տեղին
է արվում, արդյունքը լավ է
լինում):

311(705). Տեղին խոսքը տեղին կասեն:

312(706). Տեղը տաք տեղից ա տյուս եկել:

313(707). Տերը շանը պանի տրուց,
Շունը՝ իրա պոչին

314(708). Տըժար օրվա ուժքը կարճ ա
[ըլլեմ]:

315(709). Տըռան ոռին թորա չկա:
(Այսինքն՝ մեկը որ մի վատ բա-
նի սովոր է, իր վատ բնույթից
կամ գործողությունից չի իրա-
ժարվում):

316(710). Տըռան ոռին՝ կյանքի հացը մա-
հանա:

317(711). Տիրովին տերն ա տարել,
Անտերին կելն ա տարել:

318(712). Տոպրակը ջվալից մեծացել ա:

319(713). Տվել ես՝ դուռը յաշի,
Թե չէ կարպետը գլուխը քաշի:

320(714). Տրա՛ ցեթի վրովը անց կենողը
աթեշնակ¹ կընգնի:

321(715). Ցանի, որ հնձես:

322(716). Ցորեն հաց չունես,
Ցորեն լեզու ունեցի:

323(717). Ուզողն ուզողից ի՞նչ կուզի:
- Պըռավի պ... կուզի:
(Այսինքն՝ մուրացկանը մուրաց-
կանից ոչինչ չի կարող ստա-
նալ):

324(718). Ուժեղ մարդը նմանվում ա առյու-
ծի,
Որ պռավում ա, էն էլ ա քացի
տալի²:

325(719). Ուղտին նստել ես,
Կուզեկուզ ման ես գալիս:

326(720). Ունիս՝ դուն իս,

¹ Աթեշնակ – վեներական հիվանդություն (ծանոթ.
բանասացի):

² Սատկող անասունը ոտքերը թափահարում է, որը
քացի տալու տպավորություն է թողնում: Այս առա-
ծի միտքն այն է, որ եզորն էլ ի վերջո մահկանացու
է և մահից առաջ ոտքերը ձգում է:

- Չունիս՝ շուն իս¹:
(Ասվում է փող ունեցողի մասին):
- 327(721). Ունքերըտ հենց վրա ես տվել,
Կասես թե գյամիտ բաթմիշ ա
ըլել²:
- 328(722). Ուրիշի ձին նստողը շուտ ա
իջնում:
- 329(723). Ուրիշի՝ մենակ կնիկն են լավ
ք...ըմ:
- 330(724). Փորցանքը, որ պըտաիլու ա
ըլում,
Տերը³ քյումակ ա անում:
(Այստեղ խոսքը նախախնամու-
թյան մասին է):
- 331(725). Փալանը⁴ փորի տակն ա ընգել:
- 332(726). Փեսի՝ չվաք, փըշի՝ չվաք:
- 333(727). Փորցված բանը լավ ա,
Քանց՝ անփորց յուղը:
- 334(728). Քաչալը ճար ունենա,
Իրան կըլխին կանի:
- 335(729). Քառին ք...ես լավ ա,
Քանց թե պոն հասկացես:
- 336(730). Քարը հենց քցիլ չի,
Որ ճղոպուրը կենդ վեր ընգնի:

- 337(731). Քարը, որ մի տեղ շարունակ կե-
նա, երեսը կըլընանչի:
- 338(732). Քացի տվողի առաչն ա անց
կենըմ,
Հարու տվողի՝ քամակը:
- 339(733). Ք...ակերի հետ՝ ք...ակեր,
Հացակերի հետ՝ հացակեր
- 340(734). Ք...ը ծյընի տակ պահվիլ չի:
- 341(735). Ք...ը քանի ժամ տաս,
Ֆոտը վեր կըլի:
(Այսինքն՝ ինչ-որ բան պետք չէ
փորփորել):
- 342(736). Ք...ընը ուռած տանծ:
- 343(737). Ք...իլով քյնացին,
Հըվաքիլով ետ եկան:
(Այսինքն՝ իրենց ցանկացածին
չհասան և իրենց արած աշ-
խարհակությունը իրենց բաժին
հասավ):
- 344(738). Քեզ որ մի վարար ըլի,
Մեզ էլ մի ծըծծման կըլի:
- 345(739). Քինթը երեսմեն դեվեր չի գա:
(Այսինքն՝ մարդու վատը ծած-
կել չի լինի):
- 346(740). Քոռանա են աչքը, որ առաչ իրան
չի տենում:
- 347(741). Քոռին ճըրաքլիս չըկա:

- 348(742). Քոստո էծը ըխարի ակնիցն ա
ճուր խնըմ:
(Այսինքն՝ անարժանը ձգտում է
լավագույնին տիրանալ):
- 349(743). Քու տերն էլ կասի՝ նախընտրեմ էշ
ունեմ:

¹ Բանասացն այս առածը լսել է իր տատից՝ Եսթեր
Խենչյանից (ծանոթ. բանասացի):

² Գյամիտ բաթմիշ ա ըլել – նավի խորտակվել է:

³ Տեր ասելով հասկանում են այն անը, որի հետ
փորձանքը կատարվում է (ծանոթ. բանահավաքի):

⁴ Փալան-բամբ: Վերոհիշյալ ասացվածքը բառացի
նշանակում է էշը նիհարել է, վրայի բամբը արդեն
չի համապատասխանում էշի մեջքի չափերին և
բեռի ծանրության տակ թեքվում ընկնում է փորի
տակ (տես նաև թիվ 288(682) ասացվածքի բացա-
տությունը) (ծանոթ. բանահավաքի):

350(744). Օխտը չափի,
Մըհետ կտրի:

351(745). Օչեն նուժնը,
Կոտրած կուժը:
(Այսինքն հրաժարվել որևէ
անիմաստ ու անօգուտ բանից):

352(746). Օրեն՝ զարթ,
Տարեն՝ մըխկիտ:

353(747). Օրը՝ քննցած,
Խաթեն՝ մնացած:

354(748). Օրն օրին հետ յոլա կքյնա
(Այսինքն օրերն անցնում են
միանման):

355(749). Օցը տքցնողին ա կծըմ:

356(750). Օցի կյլուկը որ ցավըմ ա,
Ճամփեն ա տուս կյալի:

357(751). Օցի վրա թքի, օցը կսատկի:

358(752). Օցի քիստը լռվածքը կմարսի:
(Այսինքն դժվարությունը մաս-
նագետը կհաղթահարի):

ՊԱՐԶՎԱԾՆԵՐ

1(753). Արուգյուլ մի անի:
(Գլխառաղ չանել,
անուշադրության չմատնել):

2(754). Աժուռի կյալ:
(Գլխի ընկնել, ջոկել):

3(755). Ականջը կանչի:
(Այսպես են ասում, երբ
ցանկանում են, որ հեռվում
գտնվող ինչ-որ մեկը հասու
դառնա, տեղյակ լինի տան
անցուդարձին):

4(756). Ականջը կտրել:

(Նշան անել, դրոշմել: Ասվում է
այն դեպքում, երբ արջկան
նշանում են):

5(757). Ակին-կրակին անել¹:
(Գործը արագացնել, շտապ անել):

6(758). Ամեն մարթ դիմացինին իրա արշի-
նով ա չափըմ:
(Յուրաքանչյուրը դիմացինի մեջ
տեսնում է այն, ինչ ինքը ունի,
կամ ինքը ցանկանում է):

7(759). Անկզակը քցել:
(Հարմարեցնել):

8(760). Անծիլ- անծիլ ըլիլ:
(Ծվեն-ծվեն լինել):

9(761). Աչքը ուտել (Անկըս ուտըմ չի):
(Համարձակությունը չի
բավականացնում):

10(762). Աչքներովն ընգնել:
(Վերաբերմունք ցույց տալ):

11(763). Աստծու էրեսից ընգած:
(Աստծուց մերժված, վատ,
արգահատելի
անձնավորություն):

12(764). Աստծու փեշը փռնել:
(Հույսն աստծու վրա դնել):

13(765). Աստծուն տըժտը կյալկան պառն
ասել:
(Այնպիսի միտք արտահայտել,
որ նույնիսկ աստված չի
ընդունի, արգելված միտք,
խոսք):

14(766). Աստղի հետ խաղ ա անըմ:
(Գեղեցիկ է):

¹ Բառացի նշանակում է օջախի, ակի (ակն) կրակը
բորբոքել, որ օջախի վրայի ուտելիքը արագ եփվի
(ծանոթ. բանահավաքի):